

Europe des écrivains

Az én Angliám

ARTE ■ *Martin Amis korunk egyik legnagyobb brit írója. Fontosabb regényei: „London Fields” [Londoni mezők], „Péncz: búcsúlevél”, „The Information” [Az információ] és az újabb „Lionel Asbo”. Életműve egy olyan ország iróniával teli vad látásmódját tükrözi, amely megszenvedte nemzetközi befolyása és gyarmatbirodalma elvesztését.*

„Hm, emberek. Az a benyomásom, hogy nagyon sok bátorságra vagy nem is tudom, micsodára van szükségetek abhoz, hogy behatoljatok másokba, más emberekbe. Mert mindannyian azt hiszik, hogy a többiek megközelíthetetlenek – sánccok mögött, tüskékkel, üvegcserepekkel kicsipkézett meredek falú erődítményekben élnek. Holott a valóságban sokkal ingatagabb építményeket lakunk. Sőt, mi magunk is rozoga vískók vagyunk csupán. Vagy még csak nem is vískók. Aki bedugja a fejét a sátorba, bemászhat. Ha beengedjük.” (Időnyíl avagy A sérelem természete (Time’s Arrow, 1991)[Időnyíl, Elekes Dóra fordítása])

Az angolok érzik, hogy elkülönülnek Európától

MARTIN AMIS ■ Határozottan sziget vagyunk, erre az időjárás naponta emlékeztet, mert egy nap is tucatszor megváltozik. Szigeti időjárás, márpedig ha valami meghatározza a nemzeti karaktert, akkor az időjárás biztosan. Az angolok érzik, hogy elkülönülnek Európától, mélyen ellenállnak az eurónak, de az óceán is rángatja őket, úgyhogy jó hely ez, túl a nagy eurázsiai tömb sarkán, arccal az Atlanti óceán felé.

Egy angol szerintem kevesebb időt tölt önigazolással, nem kell annyit mentegetőznie. Egy németnek vajon számít, hogy utazáskor hollandnak adja ki magát? Az angoloknak nincs ilyesmire szükségük.

Mikor J.G. Ballard 1946–47-ben megérkezett Angliába a japánok sanghaji fogságából, a hajóról jövet meg volt róla győződve, hogy Anglia elvesztette a háborút. Évekig csakugyan vesztes nemzetnek látszottunk. A jegyrendszer, az éjszakai közvilágítás hiánya, a nyirkos klíma: Orwell az 1984-ben épp ezt a világot írja le, 1948 fizikai bútorzatát, amikor az ember zoknijára a talpához tapadt, aztán pár héten belül semmivé foszlott. Ez volt Nagy-Britannia textúrája.

Kamasz koromban kicsit tehetősebbek lettünk. Próbáltam ezt megírni: mi voltunk az aranykor tipikus családja.

„Ők voltak az Aranykor gyermekei (1948–73), aminek másutt az *Il Miracolo Economico*, *Les Trente Glorieuses*, *Der Wirtschaftswunder* nevet adták. Az Aranykor, mikor minden jobban ment,

mint valaha... Mikor szinte mindenkinek a fülében a baladás zenéje szólt. Az első telefon, az első autó, az első ház, az első nyári vakáció, az első tévé – mind a baladás zenéjére.” (The pregnant widow [A várandós özvegy], 2006)

A nyájas arcú modernizmus – az én családom jól megtestesíti ezt a kort. Apám apja a Colman Mustardnál volt tisztviselő, Dél-Amerika volt a területe, és nyilvánvalóan az alsó-középosztályba tartozott, ezer szempontból, Dél-Londonban élt, szelíden-ironikusan antiszemita volt, megdöbben, mikor meglátogatott minket Washingtonban, és feketéket látott a volán mögött. Csupa nyárspolgári előítélet, ahogy kell. Rajongtam érte. Mikor megszülettem, nagyon szegény voltam, aztán mikor apám első regénye megjelent, hét éves korom táján, az élet láthatóan javulni kezdett, és tovább javult, de még akkor sem merült fel, hogy berobbanunk a felső-közép osztályba – az embert mindenestől a születése határozta meg, nem az, amit elért.

Az embert mindenestől a születése határozta meg, nem az, amit elért

„Őt lenézem, mert én a felső osztályhoz tartozom. Felnézek rá, mert a felső osztályhoz tartozik, de őt lenézem, mert ő az alsó osztályhoz. Én középosztálybeli vagyok.

Tudom a helyem. Felnézek mindkettőjükre, de őrá nem nézek annyira fel, mint őrá, mert az ő modora vele született.

A jó modorom velem született, de nincs semmi pénzem. Úgyhogy néha felnézek őrá.

Attól én még fölnezek rá, mert bár van pénzem, vulgáris vagyok. De nem annyira vulgáris, mint ő, úgyhogy őt lenézem.

Tudom a helyem.” (John Law and Marty Feldman osztálykülönbségekről írt bohózatából)

MARTIN AMIS ■ A kamaszkorom közepén rajongtam az osztálykülönbségektől, fel akartam emelkedni az alsó-középosztályból. Emlékszem, kitöltöttem egy kérdőívet a *Daily Mail*-ben: mennyire elegáns ön? Így szólt: mit mond inkább: mellékhelyiség, mosdó vagy WC? Mondom, mellékhegyiség. Dívány, kanapé vagy pamlag? Pamlag. És tudtam, hogy remekül haladok. Jött az utolsó kérdés: hogy nevezné a fiát? Az A így szólt: Montague, Chumley, Sebastian, esetleg, de ez még nekem is sok volt, Quentin. Aztán a B: George, Henry, David, na, gondoltam, ez lesz az. Végül jött a C: Keith, Terry, Martin... Úgyhogy lecsaptam a töltőtollamat, és tudtam, hogy ennyi volt. Hamarosan megkérdeztem apámat, mi melyik osztályba tartozunk, olyan tízéves lehettem, de azt mondta, mi

intelligensebbek vagyunk ennél a rendszerezésnél, mi vagyunk az értelmiség.

Apámmal valahogy megszereztük egy korai tévéinterjúját kazettán. Nevetségesen hangzott: éneklő, fontoskodó hangon beszélt, nagyképpen, aztán ez az akcentus teljesen eltűnt, de akkoriban ez volt a bevett: ha valaki nem a munkásosztályhoz tartozott, akkor így beszélt.

Virágzásnak indult a regionális dialektus, aztán jött a kiejtés szándékos rontása, és most már látjuk, hogy ez a nyelvtanra is áterjed. Nagy a nyomás, hogy az ember a csordához tartozzon, hogy legalább ebben a tekintetben, a kiejtésben ne tűnjön ki.

Mára ez megváltozott, de mikor ennyi idős voltam, hatalmas szakadék választotta el az állami iskolát meg a magániskolákat, az osztályok közti szakadék. Ma már a pénzről szól ez is. A pénz győzött... Amerikában mindig is, de most már Angliában is. Ma azért íratja be valaki a fiát Etonba, mert megengedheti magának, nem születési előjogból. Bennem nincs nosztalgia az osztálytársadalom iránt, de a pénz-társadalomért sem rajongok.

Ma azért íratja be valaki a fiát Etonba, mert megengedheti magának, nem születési előjogból

„Keith az alsó ajkához emelte sárga ujját, és a család jövőjén tűnődött. A család az élete. Kizárólag a családhoz ért. Az embereknek rég nincs annyi pénzük, mint valaha, de világos, hogy soha nem voltak bütyébbek. Megmaradt bennük a jó üzlet iránti mobó vágy, bár ebben a világban ilyen már nem létezik: nem maradt jó üzlet. Az ember kétségtelenül rendesen meg tud belőle élni, ha csal. De mintha senki nem gondolta volna végig, mit jelent egy olyan világban élni, ahol mindenki csal.” (London Fields [Londoni mezők], 1989)

MARTIN AMIS ■ Hogy egy másik osztály-meghatározással éljünk, a futball az úriemberek játéka, amit huligánok játszanak, a rögbi a huligánok játéka, amit úriemberek játszanak, és a krikett az úriemberek játéka, amit úriemberek játszanak. A futball törzsi sport, egy falka játszik összhangban, és talán ezért is vonzza az erőszakos szurkolókat. Én a magam részéről kissé esztétikusabban állok a dolgokhoz. Például egy Anglia–Németország meccsen egyfajta tömeghisztéria fogja el az embert, a vallás és a háború érzelmei ragadják el. Nem bízom ezekben az érzésekben, amiket benem kelt. Gyűlölöm az ellenséget, és a saját csapatomért rajongok, és az a szégyen, hogy ez így van.

Az igazi huligánokat az erőszak izgatja. Olvasni lehet a szervezett futball-huliganizmusról,

AMIS, Martin
Találkozások Háza
(Pék Zoltán ford.)
Európa, 2006

Péncz
búcsúlevél
(Falvai Mihály ford.)
Európa, 2008

Siker
(Falvai Mihály ford.)
Európa, 2010

A második gép
(Tomori Gábor ford.)
Európa, 2010

Az időnyíl
(Elekes Dóra ford.)
Európa, 2012

középkorú tréningruhás emberek rohangálnak hátrafelé, és utasításokat adnak fiatal banditáknak: „Menni fog”. Rengeteg energia, ez egy félkatonai szervezet. Az egésznek az a nyilvánvaló oka, hogy a brit nemzet igazán drasztikus hanyatlásnak indult a múlt század közepén, és ezt még csak most kezdi feldolgozni.

Szuezen próbáltunk nagyhatalomként fellépni, de az amerikaiak megalázóan térdre kényszerítettek. Aztán elfogadtuk, hogy másod- vagy harmadrendű hatalom vagyunk, és nem történt különösebb tragédia.

Valami öngazolást adhat, amikor az átlagember hatalomhoz jut valaki más fölött, mint mondjuk Indiában lehetett a helyzet a 19. században. Nagyon taszító látvány, gyalázatos látni, amikor valakik a hatalommal kísérleteznek. Ez a gyarmati hatalom halvány másolata, de úgy gondolom, a lendülete onnan jön.

Anglián a multikulturalizmus segített

Nehéz felidézni, valaha mennyire egyszínű volt Anglia. Hét-nyolc éves lehettem, már rég cigarettákat csentem, mikor az első fekete emberrel találkoztam. Nagyon fura élmény volt. Apám elvitt egy rodéziai tudóssal találkozni, és odafelé a buszon türelmesen magyarázott: fekete lesz, az arca is fekete, a keze is, mindene. Nekem már sok is volt, minek magyaráz annyit. Aztán beterelek a terembe, és ott volt ez az ember, én meg elbógtem magam, és azt mondtam: magának fekete az arca. Rémesen éreztem magam, tudtam, hogy nem lett volna szabad ezt mondanom, de akkora sokk volt a világról való tudásomnak.

A 20. század második felében Anglián a multikulturalizmus, az antiimperializmus és az egyenlőség elvének ideológiája segített. A birodalom elvesztése nem tűnt olyan rossznak, hiszen ki akart birodalmat, szégyelljük, hogy egyáltalán voltak gyarmatok, és ez valahogy megédesítette a hanyatlás keserű piruláját.

A multikulturalizmus jó két-három évtizedig rettentő erős volt. Ma ez az ideológia már luxus, csak akkor működik, ha pénz van a bankban – márpedig az ma már nincs, tehát ez a pántolerancia vissza fog húzódni, mert túlzottan altruista a nehéz időkhez. Ma nagy tolerancia uralkodik, afféle harmonikus érzések, de a durvább területeken ugyanolyan rossz ma is, mint régen. Ez nem Amerika, a bevándorlók társadalmá, ahol az a nagyszerű, hogy egy pakisztáni fiú Bostonban evidensen mondhatja magáról, hogy amerikai. De ha egy pakisztáni Prestonban mondaná, hogy angol, arra azért felugrana néhány szemöldök, mivel annak, hogy valaki angol, valami másik rétege is van elvileg, azt más is meghatározza, mint az állampolgárság, az a fehér bőrhöz és a civilizált társadalom, a felismerhetően polgári társadalom szokásaihoz kötődik.

Annakidején apámmal jártunk néhányszor a királynőnél ebédre, lovaggá is ütötte, apám rájongott érte, még erotikus álmai is voltak róla. Kérdeztem, mi történik ezekben az álmokban, mire mondta, hogy nem sok, az ölemben ül, fogdosom a mellét és csókolózunk. Mondom neki, gyere, menjünk el valahová, a királynő meg: nem lehet, vagy nem szabad, Kingsley.

A királyi család különlegesen brit intézmény, de van egy figyelemreméltó tulajdonsága. A koronázáskor vagy az évfordulókon az egész országot elfogja valami sajátos hangulat, teljesen irracionális, de teljesen jóindulatú, márpedig amikor egy országot meglep az irracionális, ott, ahogy mondani szokás, egy szűz nem marad meghágtalan és egy ablak betöretlen.

A monarchia kezd az útja végére érni. Persze a fent és lent világához, a társadalmi különbségek iránti nosztalgiához kötődik, de aránylag ártalmatlan.

Az angoloknak nincs tehetségük az örömhöz

Az egyik regényemben, a *The Pregnant Widow*-ban a hősnő másodéves korában egy hosszúra nyúlt nyári szünetben, aminek a java egy olasz kastélyban játszódik, három hónap alatt végigolvassa az egész angol regényirodalmat, Richardson *Clarissáján*, öt kötet hajmeresztő érzékiségen kezdve. Az angol regénynek ebben a meghatározó időszakában a hősnő csak akkor szexelhet, ha előtte elkábitják, ami összefügg az erőszakra szóló női fantáziálással, ami nőismerőseim szerint kellemes, különösen fiatalon, mert ha az illető élvezi is, az sem az ő hibája. A bűntudat tehát nagyon az előtérben van. De mikor elérünk Fieldinghez, aki csaknem kortársa Richardsonnak, nála már van egyfajta osztálykülönbség, mert egy vidéki lány szexelhet, egy dekadens arisztokrata hölgy szexelhet, csak épp Sophie Weston nem, a *Tom Jones*-ban, mert ő a hősnő, és azzal ez nem fér össze. Jane Austennál mind a hat regényében van egy nő, egy jó családból való fiatal lány, aki vét ebben a vonatkozásban. A nagy kivétel Elizabeth Bennet a *Büszkeség és balítélet*-ben, aki nyilvánvalóan Jane Austen legszexuálisabb hősnője.

A könyv legvégén Mr. Bennet félrehívja Elizabethet: csakugyan szereted Mr. Darcyt? És az olvasó halálra válik, mert végig Darcynak és Elizabethnek szurkoltunk, hiszen nyilvánvaló, hogy egymásnak vannak teremtve, és ezért akarnak annyira összeházasodni. Tehát félrehívja, és közli vele: én ismerem a te élnék természetedet, te nem lennél se boldog, se tiszteletreméltó egy szerelem nélküli házasságban. Tiszteletreméltó: megdőbbentő, hogy ezt Jane Austen leírja, nyilvánvalóan arra utal, hogy ha Elizabeth szerelem nélkül menne Darcyhoz, biztosan viszonya lenne más férfikkal.

Az angoloknak nincs tehetségük az örömhöz. Az angol természetben van valami komorság. Azt mondják, a britek Schadenfreudét érzik önmaguk iránt. A saját keserveikben tobzódhatnak. Ez talán erős, de határozottan van benne valami. Nem tudom, honnan jön ez, ha nem a puritanizmus évszázadaiból, meg az időjárásból. Mazochista klíma. Mi az angoloknak a bűn? Az elnéspángolás, ahogy a franciák szeretik hangsúlyozni. Margaret Thatcher vonzerejéhez hozzátartozott, hogy ha valaki túlzottan kötődött a társadalmi védőhálóhoz meg a jóléti társadalomhoz, akkor elfenekeli az illetőt, és amikor Christopher Hit-chens találkozott vele, valóban a kezébe vett egy összegöngyölt iratot, és azt mondta, forduljon meg, és kiporolta, mert nem értett vele egyet. Persze tréfából...

„Hatvanháromban végre a szex begyűrűzött”
A legnagyobb társadalmi felfordulást az én életemben biztosan a szexuális forradalom hozta. Larkin verse híres: „Hatvanháromban végre / A szex begyűrűzött / (Bár nekem késve jött) – / A Chat-terley-tiltás vége / És az első Beatles-album között.”

„A forradalmi kiáltvány első pontja ez volt: A házasságot szex fogja megelőzni. A házasság előtti szex kijár mindenkinek. És nemcsak azzal, akit azután összeházasodik. Egyszerű, mindenki tudta, mindenki évek óta várta. Bizonyos körökben persze nyugtalanító előrelépés volt. Kinek a számára? Akinek nem volt benne része... Mikor Nicholas nagykorú lett, az 1960-as évek közepén, bosszú, unalmas és teljesen önmagukba visszatérő vitákba bonyolódott az apjával.” (The pregnant widow [A várandós özvegy], 2006)

Velem nem így történt, mert ezt a csatát apám már megvívta az ő apjával. Szinte kínosan engedékeny volt, egy éjjel nálam járt egy barátnőm, és az éjszaka közepén véletlenül a véccé helyett a szüleim, apám és a mostohaanyám hálószobájába nyitott, felébresztette őket meg minden. Másnap reggel egy cédulát találtam az ajtó alatt: a barátnőd maradhat reggelire, de legyetek diszkrétek Mrs. Lucy előtt – ő volt a takarítónő.

A tinédzser korom közepétől majdnem a végéig azzal voltam elfoglalva, hogy olyan lányokat próbáltam elcsábítani, akik afféle erődítménynek bizonyultak. Maratoni csábítóhadjárataim során a legellenállóbbak a munkáslányok voltak, élő erényövek, de a felső-közép és felső osztályhoz tartozó lányoknál sokkal több remény kecsegtetett.

Azt hiszem, az úgynevezett bulvárlapokra vagy szennylapokra másfajta ordenáré stílus jellemző, ami valahogy egybecseng a brit hanyatlással. A felszínhez, felszínes dolgokhoz való megszállott ragaszkodásra gondolok, ami talán összhangban van a brit természet általános eldurvulásával. Azt hiszem, a sajtó sokkal gonoszabb, mint az átlag angol ember, ezt láttuk például Diana hercegnő halálakor. Az újságok őrzőnője hozták a borítón azokat a képeket, ahol Diana afféle felhőkben lebegő angyal, miközben a középső oldalak dagadtak a trágár támadásoktól, afféle szeplőtlen szájának mutatták, aki mindenféle arabokkal összefekszik. Meglepte őket ez a millenniumi szentimentalizmus, ami Diana halálát követte. Az utca embere tulajdonképpen nem szereti ezt a fajta gonoszsgot, sokkal szentimentálisabbak, mint a sajtó, bár ez is csak a brutalitásnak a másik oldala.

Becsapnánk magunkat, ha nem szólnánk az angolok részegeskedéséről, amelynek Dél-Európában sehol nincs párja, Franciaországban vagy Olaszországban nem humoros részegnek lenni, de ha az ember éjjel kimegy egy angol nagyvárosban az utcára, az embereket teljes italos káoszban találja. Vagy valami kilátóhelyet keres, és ott is mindenki részeg, nem is csak a hétvégén. Valami hisztérikus örömműnöp tör ki, de ott van alatta a fojtott erőszak. Az angol részegséget mindig is kulcsfontosságúnak éreztem a nemzeti karakterben.

A felejtést keresik, nem az elméjüket élénkítik, épp az ellenkezője ez a fajta örült ivászat, amit Angliában minden város minden utcáján látunk.

Azért isznak, hogy elfelejtsék a ragyogó múltat, és elfogadják a szűkebb jelent, elfojtsák a bánatot. Ennek az önbüntető ivászatnak semmi köze az élvezethez. Van benne valami szándékolt. Valóban így hahotázna a férfiak, hogy mutassák, milyen jól érzik magukat? Valóban ilyen hangosan kell vihogniuk a nőknek? Van ebben valami kétségbeesés is. Valami cirkuszi orgia, ami miatt el kell gondolkodni, vajon a represszió nem fenyegeti-e még ma is a fiatalokat. Hogy az ember csak akkor engedheti át magát a szexualitásnak, ha teljesen elveszti az ital miatt a szégyenérzetét.

Mikor a hatvanas években, még nem családdal, hanem a barátaimmal utazni kezdtem, én is éreztem, amit az angolok szoktak külföldön, vagyis az ellenségességet, a sértett felsőbbrendűséget, nagyszabású bizonytalanságot, hogy a kontinens tulajdonképpen sokkal kifinomultabb és haladóbb, mint a mi szigetünk. Az angolok ezért rúgnak be külföldön. Persze otthon is berúgnak, de külföldön ezt a bizonytalanságot akarják legyőzni, ami aztán agresszióba fordul, ismerjük, hogy megy ez, sokszor láttuk.

Az angolok háborús szerepe olyasmi, amire büszkék lehetünk

A nemzeti karakterről beszélünk, és persze általánosítani kell, és mikor a negatív jegyekhez ér az ember, mindenki aggódik. Emlékszem, apám talán az 1980-as években írt egy kis szösszenetet, amit ma valószínűleg nem közölnének, pedig teljesen ártatlan. Azon tűnődött, van-e összefüggés a nemzeti karakter és a nemzeti konyha között, és azt írta: hadd gondolkozzunk: Anglia, jó emberek, szörnyű ételek, Franciaország, jó ételek, szörnyű emberek, Spanyolország, jó emberek, szörnyű ételek, Olaszország, jó emberek, jó ételek, Németország, szörnyű emberek, szörnyű ételek.

Az angol tartózkodás sok szempontból szeretetreméltó, értékes tulajdonság. Emlékszem, egyszer Philip Roth első kisregényét, a *Viszlát, Columbus*-t tanítottam. A filmben a hős meglát egy pompás lányt az uszodában, hazamegy és felhívja telefonon. Mondtam az osztálynak, ha ez angol regény lenne, legalább 300 oldalas lenne, mert 120 oldalba telne, mire összeszedné a bátorságát, hogy egyáltalán felhívja. Ez az angol tartózkodás. Merevségnek tűnhet, de értékes tulajdonság, és szerintem gyorsan elolvad, a visszafogott viselkedést hamar nyílt barátságosság követheti. Ha megnézi az ember az amerikai hirdetések, ezt látja: makkegészséges, nemdohányzó jóképű srác szeretne megismerkedni stb. Angliában ezt írják: láncdohányos kanapédész lúzer szeretne megismerkedni stb. Ez nagy különbség a két vérmérséklet, a két nemzeti karakter között.

Van valami a kriketben, ami tagadhatatlanul, lényegesen angol. A jó sport légköre. Az angol kifejezés, hogy „ez nem kriket”, annyit jelent, hogy valami, hogy úgy mondjam, nem kóser. Az alapeszme az, hogy a sport nem a győzelemtől, hanem a dicsőségről és a megbecsülésről szól. Valaki a Tour de France-ot nézve mondta, hogy a doppingolás az egész látványt elrontja, mert semmi más tényezőre nem lenne szükség, csak az emberre meg a bringára, és ezt a doppingerek kultúrája tönkretette. Az igazi sport azt jelenti,

hogy mindez elképzelhetetlen. És még olyan területre is kiterjed, mint a háború: a statisztikákból evidens, hogy ha egy katona fogságba esett a második világháborúban, akkor inkább került volna a brit csapatok kezébe, és biztosan nem orosz, biztosan nem francia és lehetőleg nem is amerikai fogságba. A briteknél volt a legmagasabb a túlélési arány. És ez a sportszerűség, ez a becsület, a tiszta esélyek, a jó játék kultúrája.

Nagy-Britannia szerintem joggal merít erőt a második világháborús szerepéből. Talán egyetlen más európai nemzet sem emelkedett ki úgy a háborúból, hogy nem érintette sem a leigázásnak, sem a háború kezdeményezésének, sem a kollaborálásnak a megaláztatása. És ami lényegesebb: Hitler egy sor országot napok alatt győzött le, volt, hogy órák alatt. Dániát 24 óra, Franciaországot 39 nap, Jugoszláviát 7 nap, Görögországot 12 nap alatt, egészen az Oroszország elleni támadásig, ami 1941 közepéig úgy festett, hogy talán 45 napba is beletelik. És abban az időben Németország egyetlen vereséget szenvedett, 1940-ben, az angliai csatában. . .

És mi, Churchill-lel, egyedül álltunk – ami persze nem teljesen igaz, voltak emigrációba szorult kormányok, amelyek szolidárisak voltak velünk –, és a végén győzedelmeskedtünk, bár a háború végére már kisebb szereplőként. Szerintem generációkra meghatározta, hogyan tekintünk önmagunkra.

Németország emberfeletti erőfeszítéseket tett, hogy szembenézzen a múltjával, és ma is beszélni akar róla, nem riad vissza, de úgy látom, Franciaország nem tett ilyen erőfeszítéseket, az ellenállás népének mítosza teljesen felváltotta a kollaboráns nemzet valóságát. Éppen ezért minden erőmre és empátiámra szükségem van, hogy bele tudjam képzelni magam egy francia vagy akár egy német bőrébe, és hogy milyen rettentően szégyenkeznek az ő helyében, hogy tudatosítsam, hogy az angolok háborús szerepe olyasmi, amire büszkék lehetünk, és hogy ez másutt nincs így.

Ha az ember büszke lehet a nemzetére, akkor a brit történelmet a higgadság modelljeként kellene felmutatni sok más ország történelmével szemben. Angliában egy évszázaddal korábban lejátszódott a forradalom, mint Franciaországban. A parlamentáris demokráciát a tizenharmadik században megerősítették. A polgárháború nem volt olyan brutális, mint általában szokott lenni. Egy ideig divatos volt azt mondani, hogy az orosz irodalom ereje a véres orosz történelemmel függ össze. Hogy valamiért nagyobb a tét, a fejlődésük erőszakos volta miatt. Ugyanakkor a brit költészet a világon a legerősebb, talán csak az iráni a párja, ami elég furcsa. De a brit történelem nem csupa vér és szenny. Engem teljesen jóérzéssel tölt el, hogy angol vagyok, ahogy az amerikaiak mondanák, a csöndes büszkeség forrása számomra.

(Mark Kidel filmje az Arte tv „Az írók Európája” sorozatában)
MESTERHÁZI MÓNKA FORDÍTÁSA

Matthew Sweeney

A denevérek

*A denevérek fenn laknak az antennákon.
Éjjel hallom őket a fejem fölött, olykor
betéved valamelyik a kitért ablakon, lepattan
rólam vagy a körtéről, megy a szonár után.*

*A bőségben a park cserepes agyag.
Jó idefönt, a tizenbarmadikon,
a szél nem bukik lejjebb, ha meg esik,
megtelik a tetőn hagyott két lavórom.*

*Tiszta vagyok, iszom, van madárbálóm.
Tavaly elromlott a lift, úgybogy utcára
nem nagyon megyek, nem bírom
azt a vásári túlekedést a fejadagért.*

*Innen jól látom a várost meg a dombokat,
abova, míg voltak buszok, gyakran jártam,
bár a balott évekre, mert belebaltak, hogy
elvették a telefont, inkább nem gondolok.*

*Ha most szavazhatnék, én vezetném a sort,
de hamarabb beszélne egy denevér.
Egymillió X, és most nem menetelnének,
de ki állíthatná hangosan, hogy látta előre?*

*Nem nyitok ajtót, nem adok hangot.
Ne törődj velük: talán békén hagynak.
Még itt vannak a félreitt könyveim,
és tiztől tizenkettőig visszatér az áram is.*

*Délben a tetőn kiülök az árnyékba,
a kéményhez, belekortyolok a szélbe,
az antennákról lógnak a denevérek,
a bőségre, a magasra és rám is immúnisak.*

*Hát a denevéreket tekintem társaimnak.
Az egyiket különösen sokat néztem –
átvágok a tetőn, hogy megsimítsam,
s elbátrálok, ha megmoccan álmában.*

*Lent az ablakom közelében maradok,
az ökörszemeket délután kopasztom,
felagगतom őket a néhai telefon zsinórjára,
és lopva kialszom azt a négy-négy órát.*

A kutyája

*Hol a kutyája, akit csak én nem
látok? Miért int az ablak felé,
keljek fel, tereljem vissza
a birkáit a begyre? Köröttem
csupa beteg alusza át sziszegő
parancsait, gyöttrő kiáltásait,
az éjszakai nővér futva csitítja –*

*csöndjét az éjszaka fénye nem őrzi,
sem a napfény, bár amikor jönnék
a lányai, bozzák a végrendelet
aláíratlan példányait, egy bangot,
egy moccanást nem bíznak ki belőle,
nembogy a tanyát, biába civakodnak.
Hol a kutyája, hol lebet?*

MESTERHÁZI MÓNKA FORDÍTÁSA